

TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ

“TIP FAKÜLTELERİ/TIP EĞİTİMİNDE KRİZ” ÇALIŞTAYI

27 MART 2009, ANKARA

-SONUÇ BİLDİRGESİ

-ÇALIŞMA GRUPLARI SONUÇLARI

SONUÇ BİLDİRGESİ

- ✓ Tıp fakülteleri bugün ciddi bir krizin içindedir.
- ✓ Plansız biçimde, alt yapı olanakları oluşturulmadan, öğrenci sayısı eğitim kalitesini tehlikeye şeklide kontenjanlar ve tıp fakültesi sayısı artırılmıştır.
- ✓ Tıp fakülteleri için yürütülmekte olan norm kadro çalışması ile akademik kadro temini ve geçişleri engellenmiş, akademisyenlerde ciddi kaygı ve motivasyon eksikliği yaratılmıştır.
- ✓ Hekimler için yürürlükte olan zorunlu hizmet şimdi de rotasyon adı ile öğretim üyelerine bir kez daha uygulanmaktadır.
- ✓ Bunun yanı sıra tıp fakültelerinin finansman yapısı değiştirilerek kamusal destek azaltılmakta, tamamen döner sermayeye bağımlı kılınmaktadır. Sonuçta akademik merkezlerin işletmeye dönüştürülmesi bilimsel mali sıkıntılar doğurmaktadır.
- ✓ Bu finansal yapı içerisinde tam gün çalışma sistemine geçilmesi ve bunun performans sistemi ile döner sermaye gelirlerinden karşılanması planlanmaktadır. Bu durumda akademik merkezler eğitim ve araştırma işlevlerinden daha da uzaklaşarak iyiden iyiye hizmet hastanelerine dönüşecektir.
- ✓ Tüm bu süreci aslında bir piyasalaştırma süreci olarak tanımlamak mümkündür. Sağlık Bakanlığı rekabete dayalı piyasa yönelimli sağlık hizmeti sunumu için gerekli düzenlemeleri yaparken YÖK de aynı doğrultuda üniversite yapılanmasını değiştirmektedir. Bu durumda krizin öncelikle tıp fakültelerinde hissedilmesi tesadüf değildir. Sağlık Bakanlığı ve YÖK çalışmalarının kesişme alanı olarak tıp fakülteleri öncül bir alarm noktası oluşmuştur.

Aslında tıp fakültelerinde bugün daha görünür olan kriz üniversitelerin krizidir.

Yukarıda her biri ayrı ifade edilen ancak bir bütünün parçaları olan

- ✓ rotasyon,
- ✓ plansız tıp fakültesi açılması,
- ✓ tıp fakültesi öğrenci sayısı artışı,
- ✓ norm kadro,
- ✓ tam gün çalışma gibi girişimlerin üst başlığı olarak;
 - üniversitelerin piyasalaştırma sürecini durdurma yönündeki çabalarımız bu dönemde özel önem taşımaktadır. Bununla birlikte nitelikli tıp eğitimini ve bilim üretimini destekleyen, toplum yararına olacak işlevlerimizi öne çıkarmak vazgeçilmez bir sorumluluğumuzdur.

Sonuç olarak tıp fakülteleri öğretim üyeleri olarak varlık nedenimiz nitelikli tıp eğitimini sağlamaktır. Türkiye’de nitelikli tıp eğitiminin yolu hesapsız plansız şekillendirilen süreçlerin peşinde zorunlu rotasyonla öğretim üyelerini tüketmekten değil, tanımlanan zeminde planlı, sistemli ortak çabalarımızdan geçecektir.

GRUP I

ROTASYONLAR VE NORM KADROLAR ÇALIŞMA GRUBU

A. DURUM SAPTAMA

- a. Ülkemizde tıp eğitimi sürecinin nasıl bir üniversite ortamı/nasıl bir sağlık ortamında ilerlediği değerlendirildiğinde;
 - i. Hekimlerin gündemdeki mesleki konularla ilgili görüşlerinin zayıf olduğu,
 - ii. Türkiye’de üniversite eğitiminin içerik ve yaklaşımının meslek okulları/yüksek okullar eğitimine doğru kaydığı,
 - iii. Tıp fakültelerinin sadece eğitim veren kurumlara doğru dönüştürülüyor olduğu,
 - iv. Türkiye’de hizmet satın alma üzerinden özel hastane sistemine kayış olduğu saptaması yapılmıştır.
- b. Akademik ortamlarda norm kadro uygulaması uygun değildir.
- c. YÖK karar süreçlerine üniversiteler/tıp fakülteleri aktif olarak katılamamaktadır.
- d. Hizmet sunum alanlarında insagücü planlamasına ihtiyaç vardır.
- e. Rotasyonların yapılma gerekçesi rasyonel değildir.
- f. Rotasyonlar için öğretim üyesi istenilen üniversitelerde yeterli altyapı bulunmamaktadır.
- g. Rotasyon uygulaması, kurumların öğretim üyesi gereksinimlerini karşılamaya yönelik bir çözüm değildir.
- h. Tıp fakültelerinde eğitim ve hizmet akreditasyonu çalışmalarının yapılmasına ihtiyaç vardır.
- i. Üniversiteler, eğitim, hizmet gibi farklı amaçlarla rotasyon için öğretim üyesi istemektedirler.
- j. Rotasyon için öğretim üyesi talepleri kısa vadede, plansız bir biçimde gerçekleştirilmiştir.

B. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- a. Çözüm önerileri öğretim üyelerinin aktif katılımı sağlanarak geliştirilmelidir.
- b. Yeni üniversite ve tıp fakülteleri açılmamalıdır. Mevcut üniversite ve tıp fakültelerinde alt yapı ve insan gücü olanakları yeterli değilse, kalıcı çözümlere

yönelik uzun dönemli stratejiler geliştirilerek uygulamaya konmalı; eğitime, kurumların eğitim alt yapısına yönelik eksiklikleri giderilinceye kadar ara verilmelidir.

- c. Üniversitelerin kendi yetiştirdiği öğretim elemanlarının kendi kurumlarında kalmasını sağlamaya yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Bu düzenlemelerle, yan dal uzmanı olduktan sonra mecburi hizmet nedeniyle kurumlarından ayrılmak durumunda kalan öğretim elemanlarının, kurumlarında kalabilmeleri sağlanmalıdır.
- d. YÖK karar süreçlerine üniversiteler ve tıp fakülteleri aktif olarak katılmalıdır. Tüm öğretim üyelerini ilgilendiren konularda tartışma platformları yaratılmalıdır.
- e. Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu'nun çalışmaları desteklenmelidir.
- f. Üniversite akademik ünvanları üniversite dışında kullanılmamalıdır.
- g. Kamuoyunun oluşturulmasında, tıp eğitiminin tüm taraflarının (öğretim üyeleri, uzman ve asistanlar, hastalar, öğrenciler) katkılarının alınması sağlanmalıdır. Bu konuda uzmanlık derneklerinden destek alınmalı; bilgilendirme broşürlerinin hazırlanmalı ve kamuoyuna ulaştırılmalıdır.
- h. Türk Tabipleri Birliği tarafından tıp eğitimi konusunda çözüm önerilerinin ayrıntılı bir biçimde tartışılacağı bir kurultay düzenlenmelidir.

GRUP 2

TAM GÜN VE ÖZLÜK HAKLARI ÇALIŞMA GRUBU

A. DURUM SAPTAMA

- a. Sağlık sistemindeki piyasalaşma tıp eğitimi olumsuz etkilemektedir. Eğitim amacıyla kurulmuş olan Üniversite ve SB Eğitim Araştırma Hastanelerinin işletmeleştirilmesi, eğitimi birincil görev olmaktan çıkarmıştır. İşletme olarak var olmaya zorlanan bu kurumlar hizmet hastaneleri ile rekabet etmek zorunda bırakılmaktadır. Anabilim dalları veya kliniklerin üretkenlikleri ve nitelikleri eğitim süreçlerine katılım ve katkıları ile değil kurumlarına maddi girdi sağlamalarına göre değerlendirilmektedir. Amaç olarak “hizmet”, “eğitim ve araştırma”nın önüne geçmiştir.
- b. Performans uygulaması pek çok sorun yaratmaktadır:
 - a. Performans uygulaması etik sorunlar yaratmaktadır.
 - b. Sağlık hizmetindeki performansın maddi olarak karşılıklılandırılması eğitimin ikincil görev olarak kabulüne zorlamaktadır.
 - c. Performans iş barışını bozmaktadır
 - d. Performans uygulaması sonrası araştırma sayısı azalmıştır.
- c. Kamuda hizmet hastanesi sayısı azalmaktadır.
- d. Eğitim hastanelerinde hizmet talep eden hasta yükü eğitimi olumsuz etkilemektedir.
- e. Tıp fakültelerinde öğretim üyelerinin, SB Eğitim Araştırma hastanelerinde klinik şeflerinin yarı zamanlı çalışması eğitime olumsuz etki etmektedir.
- f. Hekim emeği değersizleştirilmiş, ucuzlatılmıştır. Hekimlerin ucuz işgücüne dönüştürülmesi sürmektedir.
- g. Ücretler ve çalışma koşulları onur kırıcıdır.
- h. Hazırlığı süren tam gün yasası sözleşmeli ve esnek çalışmayı getirmektedir.

B. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- a. Tam gün uygulanması;
 - a. döner sermaye ve performans uygulanması olmadan,
 - b. çalışma koşulları iyileştirilerek,

- c.** maddi olarak hekim emeğinin değersizleştirilmeden ücretlendirildiği bir düzenlenmeyle kabul edilebilir.
- d.** Tam gün tartışmalarında eğitim amaçlı kurumlar olan Üniversite, SB Eğt. Arş. ve SB hizmet hastanelerinin farklılıkları göz önüne alınarak düzenleme yapılmalıdır.
- b.** Üniversite ve SB Eğitim Araştırma Hastaneleri işletme olmaktan çıkarılmalı ve gerekli kamu desteği sağlanmalıdır. Varlık sebepleri olan mezuniyet öncesi ve sonrası tıp eğitimini nitelikli biçimde yürütmelerinin ön koşulu budur.
- c.** Eğitim kurumlarında hizmet, araştırma ve eğitimin dengeli yürütülebilmesinin koşulları sağlanmalıdır.
- d.** Eğitim hastanelerinin hizmet yükü, gerektiğinde uzman hekimlerle karşılanmalıdır. Bu yapıldığında eğitim kadroları asli görevlerini yerine getirebilecek, asistan hekimler hizmet yükünün baskısından kurtularak düzeltilmiş eğitim ortamına kavuşabilecektir.
- e.** Özlük haklarındaki iyileştirmeler ivedilikle yapılmalıdır. Ülkemizin kaynakları bunun için yeterlidir. İktidar sahiplerinin tercihlerini bu yönde kullanması eğitim ve hizmetin niteliğini artıracaktır.
- f.** Performans uygulaması durdurulmalıdır. Hekim emeğinin ücretlendirilmesi emekliliğe de yansıyan bir iyileştirilme ile yeniden düzenlenmelidir.

GRUP 3

TIP FAKÜLTESİ SAYILARI VE ÖĞRENCİ KONTENJANLARI ÇALIŞMA GRUBU

A. DURUM SAPTAMA

a. Sağlık alanındaki bazı uygulamalar tıp eğitimini olumsuz etkilemektedir.

-Tıp Fakülteleri ve eğitim hastanelerinde performans ve döner sermayeye dayalı ödemeleri ile hizmetin niceliğe dayalı değerlendirilmesi eğitime ayrılan zamanı azaltıp niteliğin düşmesine yol açmaktadır.

-Eğitim ve üniversite hastanelerinin işletmeler haline dönmesi hizmet ağırlıklı yaklaşımı zorunlu kılmakta, eğitim ikinci plana itilmektedir. “İşletmeler” arası rekabet ortamı oluşması eğitime zarar vermektedir.

-Sağlıkta dönüşüm programı ve aile hekimliği uygulamaları toplum yönelimli tıp eğitimi çalışmalarının sürdürülememesine neden olmaktadır. Bu durum tıp eğitiminin niteliğini doğrudan etkilemektedir.

b. Yüksek öğrenim kurumu ve yasasındaki antidemokratik yapılanma üniversitelerin özerkliğini ortadan kaldırmaktadır. Yüksek öğrenim kurumu tarafından tüm bileşenlerin katılımı ile yapılması gereken insan gücü planlama, tıp fakültesi gereksinim ölçütleri, öğrenci kontenjanı belirlemede ölçütler, uzman gereksinimi belirleme, bölgelere dağılımın düzenlenmesi eksiktir.

c. Tıp Fakültelerinde niteliğin düşük olması eğitimi olumsuz etkilemektedir.

Tıp eğitimi verecek kurumların ölçütlerinin olmaması, UTEAK gibi akreditasyon kurumlarının belirlediği ölçütlerin dikkate alınmaması, alt yapı eksikliği (Mekan, yatak, hasta, eğitim materyali), atama-yükseltme kriterlerinin yetersizliği, nicelik değerlendirmesi şeklinde olması, eğitim etkinliklerinin değerlendirilmemesi gibi nedenlerle öğretim üyesi niteliğinin yetersizliği, temel bilimlerin gerilemesi, tıp eğitimi anabilim dallarının etkisizleştirilmesi tıp fakültelerinde eğitimin niteliğini düşürmektedir.

d. Öğretim üyelerinin özlük haklarında kayıplar motivasyonu azaltmaktadır.

Temel ücretler düşüktür. Döner sermaye katkıları öğretim üyelerinin gelirinin büyük kısmını oluşturmaktadır. Bu gelir emekliliğe yansımadağı gibi eğitim ortamını ve iş barışını bozmaktadır.

Atama ve yükseltmelerde sık değişen uygulamalar, kadro sıkıntısı özellikle yeni öğretim üyesi yetişmesini zorlaştırmaktadır.

Alt yapı eksiklikleri ile açılan fakültelerde öğretim üyeleri eğitim ve araştırma için uygun fizik koşulları bulamamaktadır.

e. Müfredat teknik eğitim ağırlıklıdır. İletişim, toplumsal duyarlık ile ilgili konulara program içinde az yer verilmektedir. Birinci basamak sağlık hizmetleri ve koruyucu hekimliğin neredeyse ortadan kalkması, bu konular için eğitim alanını da ortadan kaldırmıştır. TUS'un temel hedef olması ve TUS dersaneleri eğitimin niteliği bakımından sorun oluşturmaktadır.

Tıp Fakülteleri ve Tıp Eğitiminde yaşanan sorunlara yönelik tutum ne olmalıdır?

- a. Tepkiler ve duyarlıklar görünür hale getirilmedi. Ses getirecek yollarla öğretim üyeleri ve yöneticilerle birlikte ortak tavır, duruşun sergilenmeli, uzun soluklu eylem planı yapılmalıdır.
- b. Uygulamaların eğitim ve sağlığın "niteliğine" etkileri ile ilgili kamuoyunda farkındalık yaratılması (yazılı basın, radyo, televizyon, broşürler) gerekmektedir.
- c. Tıp eğitimi nedir, nitelikli eğitim nasıl olmalıdır konularında ana hatları içeren ortak bir metin oluşturulmalı, yetkililer, ilgililer, kamuoyu ile paylaşılmalıdır. Bu metin aşağıda yer alan talepleri içermelidir:
 - Yeni tıp fakültesi açılmasın.
 - Tıp Fakülteleri eğitim niteliği bakımından değerlendirilsin. UTEAK akredite etmediği ve koşullar düzeltilmediği sürece eğitim verilmesin.
 - Gerçekçi insan gücü planlaması yapılmadan ve alt yapı koşulları değerlendirilmeden öğrenci kontenjanları artırılmasın.

-Tıp fakültelerine bütçeden ayrılan pay artırılsın.

Ortak açıklama:

- Kamuoyunda tepkiye yol açmayacak şekilde
- Nitelik değerlendirilmesini öne çıkartarak
- Objektif kriterlerin önemini vurgulandığı
- Özeleştiriye de yer verecek şekilde hazırlanmalıdır.

- d. Tıp fakültesi öğrencilerinin sürece katılması sağlanmalıdır. Nasıl bir eğitim istiyorlar, nasıl bir eğitim alıyorlar konusu işlenmeli, gerekirse bir anket çalışması ile durum belirlenmesi yapılarak yayınlanmalıdır.

B. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- a. Uygulamaların eğitime etkilerinin kantitatif değerlendirmelerinin yapıp raporlaştırılması ve yayınlanması. Bunlar üzerinden düzenlemeler yapılmasının talep edilmesi
- b. Çekirdek müfredat çalışmasının geliştirilerek sağlık politikaları ve sağlığın sosyal boyutu, iletişim ve kişisel gelişime yönelik başlıkların yer aldığı tıp eğitimi müfredat çalışması yapılması, UTEAK çalışmalarının dikkate alınması
- c. İnsan gücü planlama çalışmasına katkıda bulunulması. Tıp fakültelerinin açılması, kontenjan belirlenmesinde bu çalışmaların kullanılması
- d. Uzun dönem planlamalara altyapı oluşturacak çalışmaları yürütecek bir çalışma grubu oluşturulması